



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### **Compendivm Concertationis, Hvivs Secvli Sapientivm Ac Theologorum, super erroribus moderni temporis**

**Bundere, Jan van den**

**Venetijs, 1548**

De coelibatu, & coniugio sacerdotum, ti. 12

**urn:nbn:de:hbz:466:1-36077**

ad Heronem diaconum epist. 9. Episcopi baptizant, sacerdotium agunt, ordinant, manus imponunt: Tu uero eis ministras sicut sanctus Stephanus Iacobo, & ceteris presbyteris in Hierosolymis. De alijs ordinibus loquitur idem Ignatius in epist. 8. ad Anthiocen. ut habes sup. art. 3.

DE COELIBATV ET CONIUGIO SACERDOTVM  
TITVLVS XII.

ARTICVLVS. I.

SI aliquando fuere causæ cur ademptum sit sacerdotibus coniugium: potiores iam sunt rationes reddendæ: Dicit namque Paulus. Propter 1. Cor. 7. fornicationem unusquisque propriam uxorem habeat: Melius enim est nubere quam uri. Preterea Matth. 19 Christus inquit: Non omnes capiunt uerbum hoc, scilicet, Non expedit nubere, sed quibus datum est. Qui potest capere capiat. Vbi Saluator docet, non omnes homines ad coelibatum idoneos esse. Unusquisque enim proprium donum habet à 1. Cor. 7. Deo, ait Apost. Alius quidem sic, alius uero sic. Non est etiam humanæ potestatis, sine singulari dono & opere Dei creationem immutare. Igitur qui non sunt idonei ad coelibatum, debent matrimonium contrahere. Nam mandatum Dei & ordinationem eius, nulla lex humana tollere potest. Ex his causis docent Germani sacerdotes licere sibi uxores ducere. Et cum senescere iam mundo, paulatim natura humana fiat fragilior & imbecillior: conuenit prospicere, ne plura uitia ser-

DE COELIB. ET CONIV. SAC.

pant ex prohibitione quàm ex admisione nuptiarum: Cum impurus coelibatus plurima pariat scandala, adulteria, stupra, incestus, & alia scelerata. Quamobrem dicit Paulus cōiugium in re

THEO, medium esse fragilitatis humanæ.

Ait aliquando Ioannes de Vuesalia, nullam esse causam rationabilem indicendi clericis castitatem: cui non consentimus. Primitiua quidem ecclesia dum adhuc rudis ex gentibus constituebatur, leuiora dedit præcepta, ne territi fugerent, ne laqueum uideretur iniicere, & plus imponere oneris, quàm posset hominum sustinere fragilitas. Ideoque & Apostoli non præcipiunt continentiam coelibatum, sed uirginitatem consulunt, ieiunia non improbant. At ex eorum traditionibus obseruari docet Hieronymus. tum in epist. ad Marcellam, tum in lib. de celebratione Paschæ. In tenella adhuc ecclesia dum ecclesiasticus ordo instituitur, propter conuersorum paucitatem admissum est sacerdotibus, uti matrimonio prius cōtracto. Reborata uerò ecclesia, hominibusque ad potiora prouocatis, addictus est ecclesiastico ordini coelibatus: ut non, nisi deinceps coelebs uicturus, admittatur ad ordines. Rationem huius assignat Hieronymus. contra Iovinianum. lib. 1. ca. 19. Si laicus, inquit, & quicumque fidelis orare non potest, nisi careat officio coniugali: sacerdoti, cui semper pro populo offerenda sunt sacrificia, semper orandum est. Si semper orandum est: ergo semper carendum est matrimonio. Nam in uete. lege qui pro populo hostias offerebant, non solum in domibus suis non erant: sed purificabantur, ad tempus ab uxoribus separati, & uinum & siceram non bibebant: que solent libidinem prouocare. Et Ambrosius in 1.

epist. ad Timo. cap. 2. ueteribus, inquit, idcirco concessum est leuitis & sacerdotibus uxores ad usum habere: quia multum tempus ocio uacabant à ministerio, aut sacerdotio. Multitudo enim erat sacerdotum, & magna copia leuitarum, & unusquisque certò seruebat tempore diuinis caerimonijs, secundum institutum Dauid. Nunc autem septem diacones esse oportet, aliquantos presbyteros, ut bini sint per ecclesias, & unus in ciuitate episcopus. Ac per hoc omnes à cõuentu abstinere debere: quia necesse est eos quotidie præstò esse in ecclesia, nec habere dilationem, ut post conuentum legitime purificentur, sicut ueteres. Omni hebdomada offerendum est, etiam si non quotidie peregrinis: incolis tamen uel bis in hebdomada. Et post pauca. Si enim plebeis hominibus orationis causa ad tempus abstinere se præcepit Apostolus, ut uacent orationi: quantò magis leuitis & sacerdotibus, quos dies noctuque pro plebe sibi cõmissa oportet orare? Præterea nullus in ueteri lege carnes agni Paschalis Exo. 12. comedere præsumpsit, qui renes non præcingeret. Et panes propositionis sacerdos Abimelech dare Dauid cum 1. Reg. 21. pueris suis noluit, donec se ab uxoribus continuisse profiterentur. De gentiliū sacerdotum castitate, audi Hiero. lib. 2. cap. 30. contra Iouinia. epist. 6. Antequam, inquit, religio nostra fulgeret in mundo, unicubas semper habuisse inter matronas decuit. Per illas fortunæ muliebri sacra fieri solitum, nullum sacerdotem digamum, nullum flammem bimaritum leges: Hierophantes quoque Atheniensium usq; hodie cicutæ sorbitione castrari, & postquam in pontificatum fuerint electi, uiros esse desinere. Arti. 2.

Remedium fornicationis datū fragilitati car. R E T H,

DE COELIB. ET CONIV. SAC.

1. Cor. 7. nis est matrimonium, secundum illud Apostolus præfatum. Propter fornicationem unusquisque propriam uxorem habeat. Itaque qui se continere non ualeat, nubat, secundum Pauli indulgentiam.

THEO. Qui se non continere iudicauerit, sacris se initiari ordinibus non sinat: utatur sibi admissio fornicationis remedio, matrimonio. Qui donum hoc cœlitus sibi datum (sine quo continens esse non potest) non existimat, ab ordinibus suscipiendis absteat, & nubat cui uult in domino. Si autem sacris se initiari fecit, factum est ei illicitum, quod prius licuisset. Quemadmodum ait Hieronymus contra Iovinianum lib. 1. cap. 7. epist. 5. Et si nupserit uirgo, non peccauit. Non illa uirgo, quæ semet cultui dei dedicauit. Harum enim si qua nupserit, habebit damnationem, quia primam fidem irritam fecit. uide infra tit. 34. ar. 11. Arist.

Sap. 8,

THEO. Existimaui me posse continere: sed carnis pertulancia post susceptos ordines sic efferbuit, ut mihi iam sit impossibile. Itaque fornicationis remedio utendum erit matrimonium dico.

RHET.

THEO. Memineris Pauli qui ait. Omnia possum in eo qui me confortat Deus. Oblitus es sponsionis Christi, qui ait. Ego dico uobis: Petite & dabitur uobis: querite & inuenietis, pulsate & aperietur uobis. Et rursus. Quodcumque petieritis patrem in nomine meo, hoc faciam. Et iterum: Si manseritis in me, & uerba in uobis manserint, quodcumque uolueritis petetis, & fiet uobis: Petitis autem, & non accipitis (si tamen petitis) eò quòd male petatis. Et impossibile dicitis: non quia gratia Dei assistente impossibile est, sed quia negligentia torpentes non conuenimini ut sitis continentes. Quid nanque facturus est uir

THEO.

Philip. 4. confortat Deus. Oblitus es sponsionis Christi, qui ait.

Luce. 11

Ego dico uobis: Petite & dabitur uobis: querite & inuenietis, pulsate & aperietur uobis. Et rursus. Quodcumque petieritis patrem in nomine meo, hoc faciam. Et iterum: Si manseritis in me, & uerba in uobis manserint, quodcumque uolueritis petetis, & fiet uobis: Petitis autem, & non accipitis (si tamen petitis) eò quòd male petatis. Et impossibile dicitis: non quia gratia Dei assistente impossibile est, sed quia negligentia torpentes non conuenimini ut sitis continentes. Quid nanque facturus est uir

Ioan. 14

uenietis, pulsate & aperietur uobis. Et rursus. Quodcumque petieritis patrem in nomine meo, hoc faciam. Et iterum: Si manseritis in me, & uerba in uobis manserint, quodcumque uolueritis petetis, & fiet uobis: Petitis autem, & non accipitis (si tamen petitis) eò quòd male petatis. Et impossibile dicitis: non quia gratia Dei assistente impossibile est, sed quia negligentia torpentes non conuenimini ut sitis continentes. Quid nanque facturus est uir

Ioan. 15.

iterum: Si manseritis in me, & uerba in uobis manserint, quodcumque uolueritis petetis, & fiet uobis: Petitis autem, & non accipitis (si tamen petitis) eò quòd male petatis. Et impossibile dicitis: non quia gratia Dei assistente impossibile est, sed quia negligentia torpentes non conuenimini ut sitis continentes. Quid nanque facturus est uir

Iacob. 4

quodcumque uolueritis petetis, & fiet uobis: Petitis autem, & non accipitis (si tamen petitis) eò quòd male petatis. Et impossibile dicitis: non quia gratia Dei assistente impossibile est, sed quia negligentia torpentes non conuenimini ut sitis continentes. Quid nanque facturus est uir

cuius uxori iam superuenit impotentia coeundi: aut cuius  
 ius uxor fugam cum adultero iniit? Quid actura est mu-  
 lier, cuius maritus iam redditus est frigidus? Nunquid hi  
 sine suo delicto non ualentes habere exactum debitum con-  
 iugale, alijs misceri poterunt? Absit. Ait enim Apost. Mu-  
 lier alligata est legi quanto tpe uir eius uiuit. Quod si dor-  
 muerit uir eius, liberata est. Quod et in uiro intellige. Na  
 coniuges iudicantur ad paria, ut ait. Hiero. & recitatur.  
 22. q. 5. cap. apud nos. Quid itaq; facturus est petulantem  
 & lasciuientem carnem sentiens, & debitum coniugale  
 non ualens assequi? Oret, abstineat, ieiunet, corpus inedia  
 subijciat, occasiones libidinem prouocantes fugiat, ad bo-  
 na opera se conferat: & diuino fultus auxilio continere po-  
 terit, quod sibi prius impossibile suspicatus fuerat. Dicit  
 enim negligens se non posse continere: non quia non potest,  
 sed quia non uult. Nam deliciarum affluentiam, epularum,  
 et poculorum copiam refecare iste non cupit: muliercularum  
 consortia, & alia concupiscentiae incentiua uitare refugit,  
 otium studio, repellere negligit, dicente Hiero. ad Rusti-  
 cum monachum. Ama scientiam scripturarum, & carnis ui-  
 tia non amabis. Itaq; plerisque sacerdotibus, non uirtus con-  
 tinendi, sed uoluntas deest. Vellent namq; plerique hominum  
 esse boni, sed non sunt, non quia esse non possunt, sed quia  
 non uolunt, ut ait Aug. de pecca. merit. lib. 2. cap. 17. Nam  
 contra naturam est copijs uoluptatum, sine uoluptate per-  
 frui, teste Hiero. contra Iouin. lib. 2. cap. 37. epist. 6. Istitis  
 quoq; inquit Chrysosto. homilia in psal. 50. Non possum  
 (ais) me continere: hoc pusillanimitatis est & negligentiae  
 tuae, qui Dei praecepta continere malles quam facere, ui-  
 de infra titu. 34. arti. 12.

Articulus. 4.

M

Rom. 7.  
1. cor. 7.

THEO.

RHE.

THEO.

THEO.

DE COELIB. ET CONIV. SAC.

RHET,

Hanc de cœlibatu legem quam defenditis et probare nequeo: quia cū iure diuino & natura pugnat, ab ipsis canonibus conciliorū dissentit & cōstat superstitionem & periculosam esse. Parit enim infinita scādala, peccata & corruptelam publicorū morum, Hęc res nullam requirit disputationem: tantū requirit æquum iudicem, et bonum, & timentem Deum.

THEO.

Hunc arbitrum exopto et ego, qui æqua lance nostram et tuam sententiam libret ac diiudicet. Dicis namque legem de cœlibatu cum iure diuino pugnare et naturæ. O quam blasphemiam sanctissimis atque castissimis uiris pariter et mulieribus irrogas. Quis unquam præter te præsumpsit dicere, Hieremiam legis fuisse præuaricatore: quia cœlibatū uixit? Quis præter te arguit Ioānem Baptistā, aut Eulogelistam, Ceciliam, Agnetem, aliasque clarissimas uirgines, quæ uirginitatem seruantes, seculum quoque cum sexu uicerunt? Quis præter te audebit Christum dicere legis diuinae et naturæ præuaricatore, quia matrimonio uisus non est? Qui ait: Non ueni soluere legem, sed implere.

Matth. 5.

Cur non formidas Saluatorem redarguere: quia Ioānem nubere uolentem, de nuptijs uocauit, ut ait Hiero. in prologo super Ioan. Cur et Paulum notare non uereris, qui ad castitatem et uirginitatē adhortatus est? Art. 5.

RHET,

Constat hęc legem cœlibatus superstitionem esse, & periculosam; Parit enim infinita scādala peccata, & corruptelam publicorum morum.

THEO.

Quo superstitosum erit quod Christus exemplo ostendit et uerbo docuit? Ait enim. Sunt eunuchi qui se castrauerunt propter regnū Dei qui potest capere capiat. Virgines

primitie sunt Dei: Ergo uidue, & in matrimonio continentes, erunt post primitias, id est, in secundo, & tertio gradu, ut ait Hiero. contra Iouin. lib. 1. cap. 25. epif. 5. Vir Apoc. 14. ginibus singularis datur merces, ut sequantur agnū quocunq; ierit, contentq; canticum, quod nemo præter uirgines cantare audet. Quānam fronte astruere præsumis, & scandala, peccata & publicorū morum corruptelam patriat lex coelibatus? Nō hæc parit lex coelibatus, sed abolitio amoris, & timoris domini, libera concupiscentia, appetitus effrenis, horror uirtutis. Et interdum pōtificum, & aliorū promouentium uitio hæc accidunt, qui non doctiores, non meliores, sed nobiliores, ditiores, & argutiores in clerum eligunt: & simpliciores quosque, probos tamen & innocentes, tanquam in idoneos repellūt. Qui affinibus cognatis & amicis (quasi terrenæ forēt militiæ) officia largiuntur, non utilitati consulentes egentis ecclesiæ: sed potentum, aut amicorum parere uolētes iussioni. Quodque his deterius est, illis donāt clericatus gradum: quorum fuerunt aliquando obsequijs deliniti, magis personæ cōmodum quā accipientis idoneitatem, aut ecclesiæ utilitatem attendentes. Quibus dicitur. Aedificastis Miche. 3. Sion in sanguinibus, & Hierusalē in iniquitate. Nō enim omnes religioni, sacerdotio, aut ecclesiastico gradui conueniunt. Præstaret paucos & morum probitate pollentes in ecclesiastico præeminere ordine, quā multos ineptos, auaros, elatos, rudes, prorsus indignos, reprehensibilis uitæ.

Articulus. VI. RHET.

Lex coelibatus ab ipsis canonibus conciliorum dissentit. Pafnutius nuptiarum inexpertus laudatus est, dum contradixit Nicēno concilio



DE COELIB. ET CONIV. SAC.  
uolenti coelibatum indicere episcopis, sacerdotibus, & diaconibus.

THEO.

Nicæna synodus uolens hominū uitam in ecclesiis ciuorantium prouehere ad potiora, tentauit legem ponere, ut episcopi, presbyteri, diaconi, & subdiaconi cū coniugibus, quas ante consecrationem duxerant, non dormirent. Surgens autem Pafnutius in medio contradixit, honorabiles confessus nuptias, & castitatem esse dicens concubitum cum propria coniuge. Suasitq; cōcilio, ne talem poneret legem grauem, asserēs esse causam quæ aut ipsi, aut eorum iugalibus, occasio fornicationis existeret. Synodus laudauit huius sniam, & nihil ex hac parte sanciuit, sed hoc in uniuscuiusque uoluntate, non in necessitate dimisit. ut habet histo. triparti. lib. 2. cap. 14. Liberū itaque fuit apud Græcos uel coelibem uiuere, uel uti matrimonio prius contracto, & non compellebantur, neq; ad coelibatum, neq; ad coniugium. Quòd uerò Apostolus dixerit: Oportet episcopum esse unius uxoris uirum, non ep. uerbum præceptiuū, sed exclusiuum bigamiæ, ne scilicet uxore mortua, ad secunda matrimonia transeat. Sic enim interpretati sunt hoc uerbū Ambr. 1. Tim. 3. Theoph. ad Tit. 1. & Chrysost. hom. 2. de patien. Iob. Ait namq; Aposto. ad Titū. Cōstitue episcopum unius uxoris uirū: Non ea ratione, q̄ id nūc in ecclesia obseruetur. Oportet enim omni prorsus castitate sacerdotem ornatū esse. Sed quòd id quandoq; ad eos qui in fornicatione erant, magnū fuit: ideo dicitur. Constitue episcopos sicut disposui. Siquis est sine crimine, unius uxoris uir: non quòd illud legis locoposuerit: sed quòd errori ignoscebat. Licuit itaq; Græcis uti matrimonio ante ordines contracto, sed post ordines

sacros susceptos matrimonium contrahere permissum est  
 nemini. Dicitur nanque in canonibus Apostolorū cap. 25.  
 Qui ad clerum prouecti sunt, præcipimus, ut si uoluerint  
 uxores accipiant: sed lectores, cantoresq; tantūmodò. Et  
 in concilio Neocæsarien. sic habetur cap. 1. Presbyter si  
 uxorem duxerit, ab ordine illum deponi oportet, adulte-  
 rantem aut fornicantem ab ecclesia abijci, & inter pœni-  
 tentes laicos redigi oportet. Innoc. autem. iij. de cler. con-  
 iug. cap. cum olim, sic ait: Orientalis ecclesia uotum con-  
 tinentie non admisit: quoniam oriētales in minoribus or-  
 dinibus contrahunt, & in superioribus utuntur matrimo-  
 nio iam contracto. Hoc etiam habes ex concilio Anchiri-  
 tano. & recitatur dist. 28. cap. diaconi. Dicit autem Gra-  
 tianus ibidem ca. de Syracus. in fine. Hoc diligenti obser-  
 uatione custodit orientalis ecclesia, ut post adeptum sacer-  
 dotium defuncta priori uxore cū qua sacerdos factus fue-  
 rat, si alteram duxerit, deponatur. Sic etiam habet conci-  
 lium Toletanū primū, cap. 4. Subdiaconus defuncta uxo-  
 re si uxorem aliam duxerit, ab officio remoueat, et in-  
 ter ostiarios habeatur. Ait enim Hieron. contra Iouinia.  
 lib. 1. cap. 14. Apostoli habuerunt quidē uxores, sed quas  
 eo tpe acceperant, quādo euangelium nesciebant. Qui as-  
 sumpti in apostolatū relinquunt officium coniugale. Ex  
 quorū persona ait Petrus. Ecce nos reliquimus omnia, Si Matth. 19  
 omnia reliquerunt, uxores utiq; reliquerunt. Ecclesia ue-  
 rò latina non admittit, ut matrimonio etiā contracto utan-  
 tur subdiaconi, diaconi, aut presbyteri: dicit nanq; conci-  
 lium Carthagi. 2. cap. 2. Omnibus placet, ut episcopi, pre-  
 sbyteri, diaconi, uel qui sacramenta contractant, pudici-  
 tie custodes ab uxoribus abstineant. Ex cōcilio autē. Clia

DE COELIB. ET CONIV. SAC.

bertino. ca. 33. etiam subdiaconatui annexa est castitas. Dicitur enim ibidem. Placuit prohibere episcopis, presbyteris, diaconis, & subdiaconis, abstinere se à cōiugibus ad deijciatur. Et in Synodo Toletana. 8. cap. 6. dicitur. Subdiaconi nouerint sibi cum uasis ministerij, ac benedictione, castitatis uinculum delegatum. In concilio uerò Agaten. cap. 39. sic habetur. Presbyteri, diacones, aut subdiacones, quibus ducendi uxores licentia non est, etiam alienarum nuptiarum uitent conuiuia. & Calistus papa ait, ut habetur distin. 27. ca. presbyteris. Presbyteris, diaconibus & monachis, concubinas habere, seu matrimonia contrahere, penitus interdiciamus, cōtracta disjungimus. Leo uerò papa epist. 70. ad episcopum Narbonē, inquit. Laicis, & lectoribus licet uxores ducere: sed cum ad gradus ministrorum puenerunt, coepit eis non licere quod licuit. Ex his patet q̄ Lutherus peior sit Græcis schismaticis, qui & sacerdotibus & monachis docet licet contrahere matrimonium: quod nunquā Græci præsumpserunt: intro ad secunda transuolare matrimonia non eos prohibet, quā nunquam licuit sacris initiatis. Dicitur nāq; in decreto Siriciij papæ, cap. 2. Quisquis uiduam, aut secundam coniugem duxerit, omni priuilegio ecclesiasticæ dignitatis nō detur, laica cōmunionē concessa. Et Innocen. in epist. ad episcopum Rothomagen. cap. 6. dicit. Siquis secundā duxerit uxorem, clericus non fiat: quia scriptum est. Unius uxoris uirum. Et iterum. Sacerdotes mei semel nubāt. Et alibi: Sacerdotes mei non nubant amplius. Et in concilio primo Toletano ca. 4. dicitur. Subdiaconus defūctæ uxore si uxorem aliam duxerit, ab officio remoueatur, et inter ostiarios habeatur. Quid mirum si sacerdotibus po-

mortem uxoris non liceat ad secunda matrimonia transi-  
 re: cum hoc etiam sacerdotum uiduis interdictum fuerit.  
 Dicitur nanque in concilio Toletano. cap. 18. Siqua uidua  
 episcopi, presbyteri, aut diaconi maritum acceperit, nul-  
 lus clericus cum ea conuiuium sumat, nunquam comunicet,  
 morienti tamen sacramentum subueniat. Artic. 7.

Dum ait Apostolus, Oportet episcopum esse RHET.  
 unius uxoris uirum: uoluit ut non sit multarum  
 maritus: non autem secundam uetuit ducere uxo-  
 rem: priori defuncta.

Opinionem illam, uel in parte extinximus. Audi THEO.  
 Hieron. illa Apostoli uerba ad Titum interpretantem. Ma-  
 trimonio iam per Christum ad primum institutum reda-  
 cto, ut sint duo & non plures in carne una, quia masculum  
 & feminam creauit Deus, non plures feminas. Si nulli  
 iam christiano liceat Iudeorum more, plures simul habe-  
 re uxores, uoluit Apostolus his uerbis, amplio-rem in epi-  
 scopo esse castitatem, qui populo preeminet in dignitate.  
 hanc uidelicet, ut mortua uxore: ad secunda matrimonia  
 non transuolet. Vnde & Ambro. interpretans hoc ipsum 1. Timo. 2.  
 uerbum: Oportet episcopum irreprehensibilem esse, unius  
 uxoris uirum, ait. Quauis secundam numero uxorem ha-  
 bere non sit prohibitum, ut tamen quis dignus sit ad epi-  
 scopatum, etiam licita debet spernere propter sublimitatem  
 ipsius ordinis: quia ceteris melior debet esse, qui cupidus  
 est sedis illius. Et Ansel. Oportet episcopum esse unius uxo-  
 ris uirum, id est, qui unam uxorem habuerit, non habeat  
 secundam. Hoc ipsum habet & Chrys. hom. 2. super epi-  
 sto. ad Titum circa principium. Et rursus Hiero. epi. 26.  
 ad Geruntiam. De Monogamia parte. 3. Considera, in

DE COELIB. ET CONIV. SAC.

quit, quòd uidua nò eligatur, nisi unius uiri uxor: & nos  
putabamus sacerdotum hoc tatum priuilegium esse, ut nò  
admittatur ad altare, nisi qui unam habuerit uxore. Non  
solum enim ab officio sacerdotij digamus excluditur, sed  
& ab eleemosyna eccle. dum indigna putatur stipe, que  
ad secunda cõiugia deuoluta est. Si enim Paulus ait omnia  
bus fidelibus: Qui habent uxores tanquam non habentes  
sint, quò sacerdotibus secunda admitteret coniugia? Vide  
& Tertul. De Monogamia in fine.      Articulus. 8.

RHET. Nò est humanæ potestatis sine singulari Deo  
dono creationem Dei mutare. Et mandatũ Dei  
nulla lex humana tollere potest: Igitur ut prius,  
matrimonium contrahere licet sacerdotibus.

THEO. Memineris quò Adam delicti sui nò ueniam obtinuit,  
sed uindictam senserit: dum culpã suam in Deũ suum

Genes. 3. retorquere conatus est, dicens. Mulier quam dedisti mihi  
sociam, dedit mihi de ligno, & comedi: Tu eum imitari  
lubricæ carnis casum, non tuæ uoluntati, aut negligentie:  
sed diuinæ creationi ascribere conaris, non attendes illud

Genes. 4. domini ad Cayn. Subter te erit appetitus tuus, & tu do-  
minaberis illius. Verè non est cui nostrã ascribamus uerita-  
nam, nisi propriæ uoluntati, ut ait Ambro. de uita beata.  
Fidelis Deus, inquit Apostolus, qui non patietur uos ten-  
tari supra id quod potestis: sed faciet cum tentatione etiã  
1. cor. 10 prouentum, ut possitis sustinere.

Nec Dei creationem immutat, qui cœlibatum seruat.  
Non enim in omnem usum membris utendum est. A urem  
aut linguam quia habemus: non omnia licet audire aut lo-  
qui. Si unum exerceant actum membra in bonũ, non erunt  
frustra. Cum autem subdis. Nulla lex humana tollere uale-

let mandatum Dei: nihil ad intentum tuum. Præceptū do-  
mini datum in principio humani generis, Crescite et mul-  
tiplicamini: non singulos constringit. Quemadmodū si-  
gna à Christo data ecclesiæ, dum ait. Signa eos qui credi-  
derint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eijcient: Ioan. 16.  
linguis loquentur nouis: serpentes tollent: Et si mortiferū  
quid biberint, non eis nocebit. Hæc signa (inquam) nō ha-  
bet quisq; fidelis: Nam Paulus ait. Alij per spiritum datur 1. COR. 11.  
sermo sapientiæ: alij sermo scientiæ: alteri fides: alij gra-  
tia sanitarum: alij operatio uirtutū. Hæc omnia operatur  
unus atq; idem spiritus, diuidens singulis prout uult. Vni-  
uersalis ecclesiæ omnia hæc habet: singulares uerò perso-  
næ particularia quædam adeptæ sunt. Necesse nanq; fuit  
prius plantare syluā, & crescere, ut esset quod postea pos-  
set excidi. Iam uerò repleta terra, non singulos quosque  
obligat præfatū præceptum: alioquin illius præcepti trās-  
gressores fuissent Hieremias, Ioannes, Agnes, Cecilia, Ca-  
tharina: imò & ipse Christus operā matrimonio non dan-  
tes: Quos eo crimine maculare, præsumet nemo.

## DE POENITENTIA.

## TITVLVS XIII.

## ARTICVLVS I.

**D**Vodecimo suo articulo docent Germa- R H E T.  
ni, q̄ lapsis post baptismum, contingere  
potest remissio peccatorum, quocunq;  
tempore conuertuntur ad pœnitentiam.

Huic & tuo articulo subscribimus. Pn̄a enim nunquã THEO.  
sera, si tamen uera, ut habet Cyprianus contra Demetria-  
nū, tractatu primo, Et in sermone de cœna domini. Non